

Learning from Vancouver. Om konstnärsdriven kultur i OS-staden

Husfasaden på Hamilton Street 480 i Vancouver skiljer sig från omgivningens glasade skysrapor. På dess tegelfasad sitter skylten: Denna fastighet är inte till salu och har inte sålts. Tack. Ägaren. Huset rymmer *Or Gallery*, ett av 13 konstnärsdrivna gallerier i Vancouver och ett av 19 i British Columbia. Det är anslutet till stillahavssektionen av Kanadas nätverk för konstnärsdrivna gallerier, PAARC. Sedan 1983 har galleriet varit inrymt i huset med skylten som visar att ägaren håller stånd mot markexploateringen i stadsdelen på gränsen mellan det högexploaterade West End och det nedslitna Downtown Eastside. Vancouvers skyline liknar på vykortet Hongkongs. Men när man väl befinner sig i staden visar den sig vara en småskalig och trivsamt metropol...

De konstnärsdrivna gallerierna och verkstäderna i Kanada ger överallt i det stora landet sitt välorganiserade bidrag till landets konstliv. I OS-staden Vancouver bidrar de starkt till att göra staden till en konstmetropol. Den som har ett kombinerat intresse av sport och kultur har kunnat märka det. Medan OS-glansen falnar finns anledning att betrakta Vancouver som en bestående konststad.

Både ifråga om ålder och decentraliserad organisation finns beröringspunkter med de svenska kollektivverkstäderna och Kanadas konstnärsdrivna kultur. I flera avseenden är de samma 70-talsandas barn. Den kanadensiska kollektivrörelsen har mött svensk publik under den konstmässan Supermarket i Stockholm. Representanter för Artist Run Centres and Collectives Conference, ARCCC-CCCAA, (den franska förkortningen) har deltagit flera gånger. Nätverket har en hemsida som gör de 170 gallerierna och verkstäderna väl synliga över hela den kanadensiska kartan, från Newfoundland till Vancouver Island.

Trefaldigt stöd

De konstnärsdrivna gallerierna och verkstäderna står både för mångsidighet, profilering och professionalism. Gemensamt för de anslutna är att de har stabil offentlig finansiering, oftast från tre håll; nationellt stöd från Canada Council for the Arts, provinsiellt stöd, t ex från British Columbia Arts Council samt lokalt stöd från staden där de verkar. Varje vernissagekort, hemsida eller trycksak vittnar om detta. Ett av villkoren för anslutning till ARCCC är att galleriet betalar sina utställare en avtalsenlig utställningsersättning. Med detta system har gallerierna/verkstäderna, förutom stöd till lokalhyra och utrustning, råd att betala en eller två anständiga curatorlöner. De anställda är numera inte alltid yrkesverksamma konstnärer men de kan vara anställda av de

konstnärer som utgör styrelsen. Ordet *artistrun* kan tolkas som att konstnärer driver eller styr.

– Pengar som investeras i konstnärlig verksamhet renderar mer effekt än i någon annan sektor, förklarar man i ett av de gallerier jag besöker och hänvisar till en aktuell kanadensisk utredning. Gallerier och verkstäder kan därmed åta sig uppgiften att främja konstnärers verksamhet och produktionsmöjligheter, skapa utställningar, seminarier, trycksaker och vara plattformar för dialog och möten.

När jag besöker Vancouver i juni 2009 befinner sig flera gallerier i en förolympisk stress. Någon talar om en motståndsrörelse påminnande om den som fanns bland österopeiska konstnärer under kommunismen. På *Or Gallery* har man just visat utställningen *The Wild So Close*, som satt fingret på stadens dilemma och belägenhet i en sublim västkustnatur som sammanknippas med fritid och avkoppling men som har mörka sidor; en väl synlig slum och Nordamerikas största hemlösa befolkning. I samband med OS deltar *Or* liksom flera andra konstnärsdrivna gallerier i den kulturolympiad som pågår parallellt med den sportsliga.

Hög livskvalité

Under OS-dagarna nås jag av e-post från *The Western Front Society*, som anordnar ett symposium med titeln *Learning from Vancouver*. Man uppmärksammar att Vancouver av konsultföretaget Mercer utsetts till världens fjärde mest behagliga stad att leva i. Dess högt rankade livskvalité gör staden till förebild för urban utveckling. Symposiet granskar kritiskt de bilder och föreställningar som förmedlas genom placeringen på denna globala topplista. Man diskuterar också vad som händer efteråt i städer som tilldragit sig världens intressen under olympiska spel och världsutställningar. Vancouver har haft värdskap för båda.

Värden för symposiet *Western Front Society* grundades 1973 och är det första konstnärsdrivna centrat i Kanada. Det inriktar sig mot elektroniskt framställd konst och förfogar över ljud-, video- och medialab i en egen fastighet. Resurserna möjliggör ett residence-program som är öppet för konstnärer från hela världen. *Western Fronts* bredd omfattar utöver galleriverksamhet också publikationer och den egna tidningen *FRONT*. Till grannarna i västra Vancouver hör besläktade *VIVO Media Arts Center* och stadens inflytelserika kommersiella galleri *Catriona Jeffries*.

Tydligt inriktad mot text och bokutgivning är konstnärsdrivna *Artspeak*, som aktivt och mångsidigt vill förstärka dialogen mellan bildkonst och det skrivna ordet. När jag besöker galleriet har man bokrea och delar ut personliga lästips från några av stadens namnkunniga konstnärer. Viljan till samtal uttrycks i logon på ett nytt, egenproducerat frimärke.

Konst och ekonomi

Artspeak har gett ut den innehållsrika boken *Vancouver Arts and Economics*, en antologi, som både manifesterar Vancouver som konststad och förklarar de samband som gjort att det blivit så. Har staden tidigare betraktats som en ändstation vid stillahavskusten bortom Klippiga bergen är isoleringen numera bruten. Urban tillväxt, ny teknologi, expanderande konstinstitutioner, nätverket av konstnärsdrivna centra samt en rad idoga konstnärer har bidragit till det. Jeff Wall och Stan Douglas är de mest namnkunniga men många fler konstnärer ikläder sig olika roller som fotografer, filmare, curators, skribenter och fullföljer en tradition av kritiskt tänkande och granskning.

Artspeak på Carrall Street bidrar tillsammans med flera konstnärsdrivna gallerier till stadsdelen Gastowns blandning av turism, butiker, nöjesliv och väl synlig social slum, som tilltagit sedan många billiga småhotell bommat igen. *Access Gallery*, *Helen Pitt Gallery* och *Gachet* är några andra. Mest lik en svensk kollektivverkstad är Malaspina printmakers belägen på Granville Island som man når med en lokal färja. Det är en välutrustad grafikverkstad som påminner om Örnköldsviks kollektiva konstnärsverkstad, inte minst för sitt läge vid ett hamninlopp. Här dominerar verkstadsdelen som kompletteras med ett utställningsrum för försäljning av medlemmarnas produktion. Flera av de konstnärer jag ser vid tryckpressarna är där på arbetsvistelse, *residencies*.

Vancouver Art Gallery är stadens centralt belägna offentligfinansierade konstinstitution som under OS-veckorna visar verk av Leonardo da Vinci samt internationell konst som utforskar och berör den mänskliga kroppen. På fasaden mot Robson Square körs ett internationellt videoprogram. Genom VAG får den tillresta publiken också möta den Vancouver-baserade Ken Lum. Hans nygjorda installation med provisoriska träskjul, alternativa bostäder som fanns i stadens periferi under 90-talet, är en kommentar till dagens hejdlösa urbana utveckling. När jag besökte VAG i juni hade jag turen att få se Stan Douglas filmiska storverk *Klatsassin*. Verket utgår från en sann och brutal konflikt mellan urinvånare och kolonistörer i British Columbias som gått till Kanadas historia som en av de blodigaste. I en serie vackra sekvenser återges historien av förmodade vittnen till incidenterna. Verket blir för mig ett strakt möte med den koloniala historia som utspelat sig i provinsens sublimes landskap. Konstnären ställer sin tekniska briljans och perfektion till förfogande för att väcka empati och ställa politiska frågor.

Den mångkunnige och allestädes närvarande Stan Douglas är också redaktör för ännu en bok som granskar konstlivet i Vancouver. I mars släpps essäsamlingen *Vancouver Anthology* på Or Gallery. Nyutgivningen av originalet från 1991 stöds av den kulturella olympiaden.

Monument över upplopp

Douglas färdigställde i januari en uppseendeväckande utsmyckning i bostads- och kulturcentrat *Woodwards 2*, ett huskomplex som förväntas lyfta det nedgångna Downtown Eastside mot en ny framtid. Vid mitt besök ser jag den inglasade triangel där konstnären nu installerat den monumentala fotografiska bilden *Abbott and Cordova, 7 August 1971*, en rekonstruerad bild av upploppen i området 1971. W2 har byggts som ersättning för det legendariska varuhuset Woodward från 1902 som efter år av förfall och ockupationer sprängdes i luften 2006. Förväntningarna är stora på den nya miljö som skapats. Krav från grannskap och medborgare har tvingat fram löften. Allmännyttiga bostäder, barnomsorg och bostadsrätter ska samsas med en universitetsfilial och en konstskola. Lagom till OS invigdes *W2 Culture + Media House*, under OS ett mediacentrum öppet för oberoende och icke ackrediterade journalister och bloggare. I juni träffade jag projektledaren Irwin Oostindie, som arbetat hårt för att infria några av de officiella utfästelser som gjorts kring W2 men som under byggprocessen naggats i kanten. Efter olympiaden står dock det nya mediacentrum kvar med sina fyra våningar av infrastruktur och resurser för kreativt arbete med ny teknologi och interdisciplinär konst.

Jag lämnar Vancouver med tåget i riktning mot Klippiga bergen. Två dygn senare når jag präriestaden Winnipeg. Jag uppsöker konstnärsdrivna centra och gallerier belägna i kulturstämplade spannmålsmagasin i stadsdelen *The Exchange*. Om detta hoppas jag kunna rapportera vid annat tillfälle och i andra sammanhang.

Text och foto: Margareta Klingberg
2010-03-01

(Margareta Klingberg fick projektstöd av Landstinget Västernorrland när hon reste från Örnköldsviks kollektiva konstnärsverkstad för att fördjupa sig i den konstnärsdrivna konstscenen i Kanada.)

Länkar:

www.arccc-cccaa.org
www.creativetechnology.org
www.front.bc.ca
www.paarc.ca